

Nätsäkert!!

En skrift om etik och säkerhet i
Karlshamns kommuns utbildningsnät

Skriften **"Nätsäkert!!"**

är till för dig som har, eller snart ska få, ett användarkonto i Karlshamns kommuns utbildningsnät.

I **"Nätsäkert!!"** kan du bland annat läsa om varför det är viktigt med lösenord, vad du bör tänka på när du skickar e-post och varför du inte ska gå ifrån datorn utan att logga ut.

"Nätsäkert!!" är en av delarna, undervisningsdelen, i ett material kring etik och säkerhet i Karlshamns kommuns utbildningsnät.

Detta material består av tre delar totalt:

- Ett **användarkontrakt** som finns i två olika varianter; ett för lite **yngre** elever och ett för lite **äldre**.
- En **regelsamling** som heter **"Nätsäkra regler"**.
- Ett **undervisningsmaterial** som heter **"Nätsäkert!!"**.

Bilaga: 10 tips till föräldrar med surfande barn, samt en länksamling.

Samtliga dessa delar finns också att hämta på webbplatsen www.karlshamn.se/natsakert

---

Text: **Sten Holmberg**

Illustrationer: **Richard Svensson, Commersen**

Form: **Commersen**

Textredaktion Karlshamn: **Patrik Håkansson och Ija Åberg.**

Grundversionen av **"Nätsäkert!!"** har kommit till inom ramen för Stockholms Stads projekt "IT i skolan". Denna version är bearbetad och anpassad för Karlshamns kommuns utbildningsnät. Ett stort tack till Stockholm Stads utbildningsförvaltning och alla de inom Karlshamns kommun som har granskat denna skrift och kommit med många värdefulla synpunkter!

Detta verk är skyddat av Lagen om upphovsrätt. Förbudet gäller hela verket såväl delar därav och inkluderar lagring i elektroniska medier. Den som bryter mot Lagen om upphovsrätt kan enligt 53 § åtalas av allmän åklagare och dömas till böter eller fängelse i upp till två år samt bli skyldig att erlägga ersättning till upphovsman/rättsinnehavare.

© Copyright Utbildningsförvaltningen, Stockholms Stad, 2001
och Utbildningsförvaltningen, Karlshamns kommun, 2010

Välkommen till Karlshamns kommuns utbildningsnät!

Du har fått skriften "Nätsäkert!!" i din hand. Nu undrar du kanske vad ska du göra med den?

Du ska nu bli en användare av Karlshamns kommuns utbildningsnät och anslutas till Internet. När du är ute på nätet är det viktigt att du både vet varför du bör göra vissa saker och varför du bör undvika att göra andra.

Denna skrift – "Nätsäkert!!" – har du fått för att du tillsammans med föräldrar, kamrater och lärare ska ha möjlighet att prata om säkerhet och uppförande när du använder datorn och nätet. Ni kan till exempel läsa "Nätsäkert!!" tillsammans i skolan och därefter prata om det ni läst. Kanske tar du hem skriften och pratar igenom eventuella frågor med dina föräldrar.

I den här skriften får du reda på vad skolan vill att du ska göra när du använder datorn i skolarbetet. Här får du till exempel veta varför det är viktigt att vara rädd om sitt lösenord och varför man ska visa hänsyn när man söker kontakt med andra på nätet eller varför man ska vara försiktig när man lägger ut bilder på sig själv.

Men du får också veta att skolan måste tala om för dig hur du ska bära dig åt när du arbetar med datorn i ditt skolarbete.

Tillsammans med "Nätsäkert!!" har du fått "Nätsäkra regler" att läsa igenom. Dessutom har du fått ett användarkontrakt för dig och kanske även för dina föräldrar att skriva under. Läs igenom dessa papper noga och fråga din lärare om det är något som du tycker verkar konstigt.

Nu när du fått ditt användarkonto till Karlshamns kommuns utbildningsnät kan du på ett säkert sätt spara dina arbeten, leta reda på information på Internet och sekundsnabbt skicka e-post över hela världen. Ditt användarkonto är ett förtroende, men framförallt en förmån för alla elever i Karlshamns kommuns skolor.

Vi hoppas du kommer ha stor nytta och mycken glädje av Karlshamns kommuns utbildningsnät.

Navigera lugnt!!

Karlshamn 2011

Jörgen Funestad

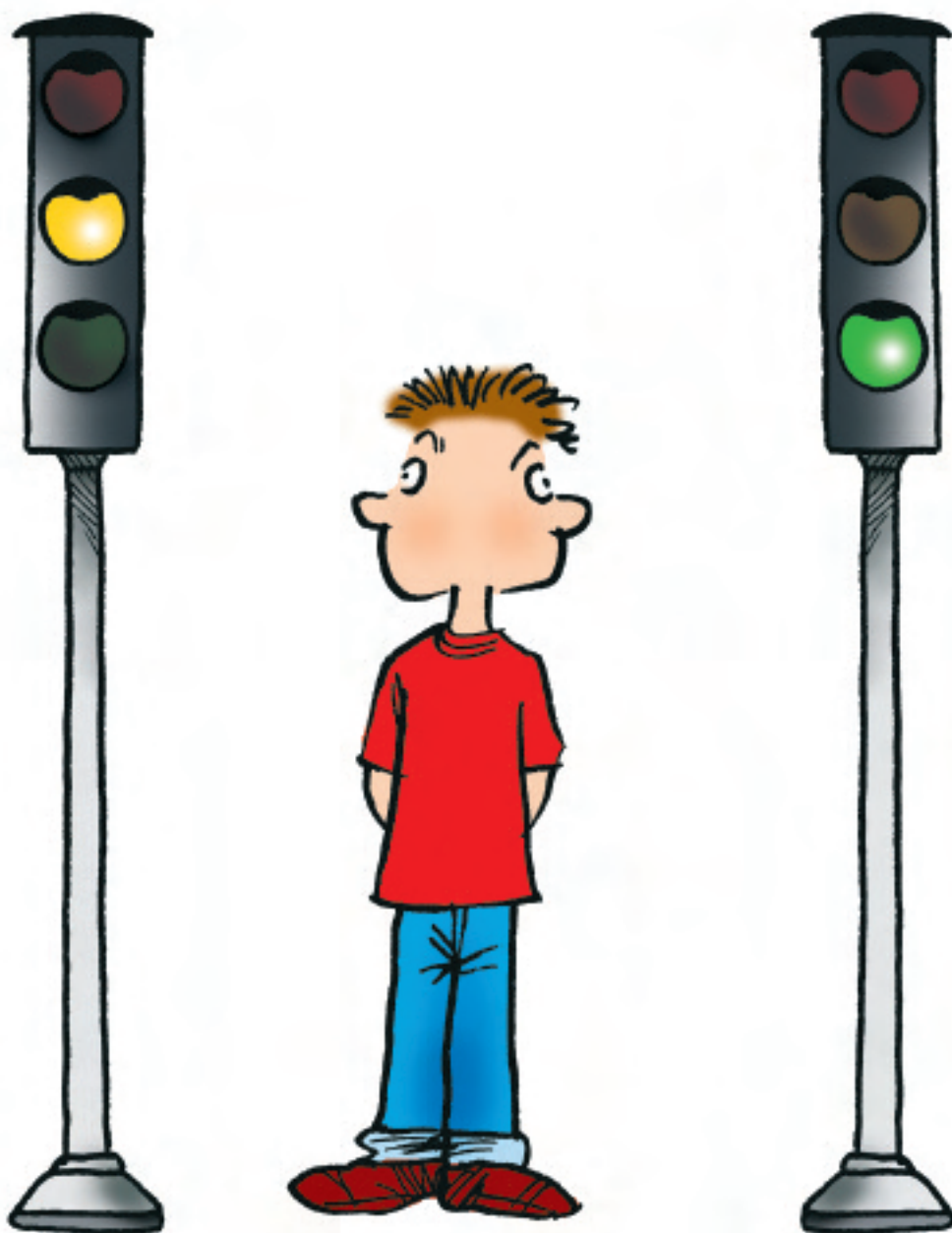
Chef för Utbildningsförvaltningen

Patrik Håkansson

Verksamhetschef grundskolan

Rättigheter...

Rättigheter...

Säkerhetsregler

Du har rätt att få klar och tydlig information om vilka regler skolan har. Det är därför du får "Nätsäkra regler" att läsa igenom. Det är viktigt att du förstår vad reglerna innebär – om det är något du undrar över – fråga din lärare!

Persondatorn

Du har rätt att få lära dig hur du använder skolans datautrustning och program på ett riktigt sätt. Det är viktigt så att du inte av misstag kraschar något eller oavsiktligt förstör information för dig själv eller dina kamrater. Om du känner dig osäker på hur datorn ska användas eller om något verkar obegripligt – tveka inte att be om hjälp eller begär att få ytterligare utbildning i hur datorn ska användas på bästa sätt.

Internet

Du har rätt att få information om vilken typ av tjänster som är tillåtna för dig att använda och vilka surfregler som gäller för Internet. Begär också att få veta vilken typ av webbplatser som du inte bör surfa till. (Läs mer i avsnittet om Internet och publicering på sidan 14).

E-post

Du måste också få lära dig hur du använder e-posten på ett riktigt och ansvarsfullt sätt. Du ska veta vad du får skicka iväg och ta emot via e-post och hur du gör för att undvika datavirus. Det är viktigt att du inte av misstag öppnar e-post som kan innehålla datavirus eller skickar sådana e-brev vidare. (Läs mer i avsnittet om e-post och kommunikation på sidan 17).

... och skyldigheter

Säkerhetsregler

Med dina rättigheter följer också skyldigheter. Du har skyldighet att följa de IT-säkerhetsregler som gäller inom utbildningsförvaltningen. Därför är det viktigt att du känner till vad som är tillåtet och förbjudet när du använder skolans datorer, surfar på Internet, publicerar webbsidor eller skickar och tar emot e-post.

Internet

Tänk på att du representerar Karlshamns kommuns skolor när du är ute på nätet. Visa därför "hyfs och sunt förnuft". Precis som i klassrummet eller tillsammans med kamrater, hemma eller ute på stan, när du surfar på skolans datorer.

Skolans kontroll

Skolans regler för hur du ska använda datorn och uppträda på nätet är egentligen inte särskilt konstiga. Du vill säkert inte att någon utan lov ska rota i din bänk eller i ditt skåp. Därför ska du inte heller tjuvtitta i dina kamraters bänkar och skåp.

Precis samma sak gäller för din och dina kamraters hemkataloger (mappar) i nätverket. Du får inte utan lov gå in i någon annans hemkatalog och detta ska inte heller vara tekniskt möjligt. Det kan endast ske genom otillåten förstörelse.

Om någon medvetet förstör utrustning och program eller saboterar för andra – i datorn eller i nätverket – är det skolans skyldighet att gripa in.

Personuppgiftslagen, PUL

Förutom skolans regler för användning av Internet, finns också olika lagar som säger vad du får och inte får göra. Personuppgiftslagen, förkortat PUL, är en lag som speciellt handlar om vad man får och inte får lagra i datorn, publicera på Internet eller skicka ut med e-post.

Här sägs bland annat att man inte hur som helst får publicera personuppgifter om andra och inte utan deras tillstånd. Du får heller inte spara register med känsliga data om personer utan tillstånd eller sprida falska, nedsättande eller rasistiska uppgifter om personer eller grupper.

Den nya Personuppgiftslagen gäller fullt ut från och med 1 oktober 2001. Mer information om PUL och vilka regler som gäller för vad, hittar du på Datainspektionens hemsida www.datainspektionen.se under rubriken Lagar.

Är du osäker på vad du och dina kamrater får eller inte får göra enligt PUL, bör du rådgöra med din lärare, rektor eller IT-ansvarig.

Likabehandlingslagen

Den 1 april 2006 trädde en ny lag mot alla former av kränkande behandling i kraft. Den säger bland annat att diskriminering, trakasserier och kränkande behandling i skolan nu är förbjudet i lag.

Användarkontrakt

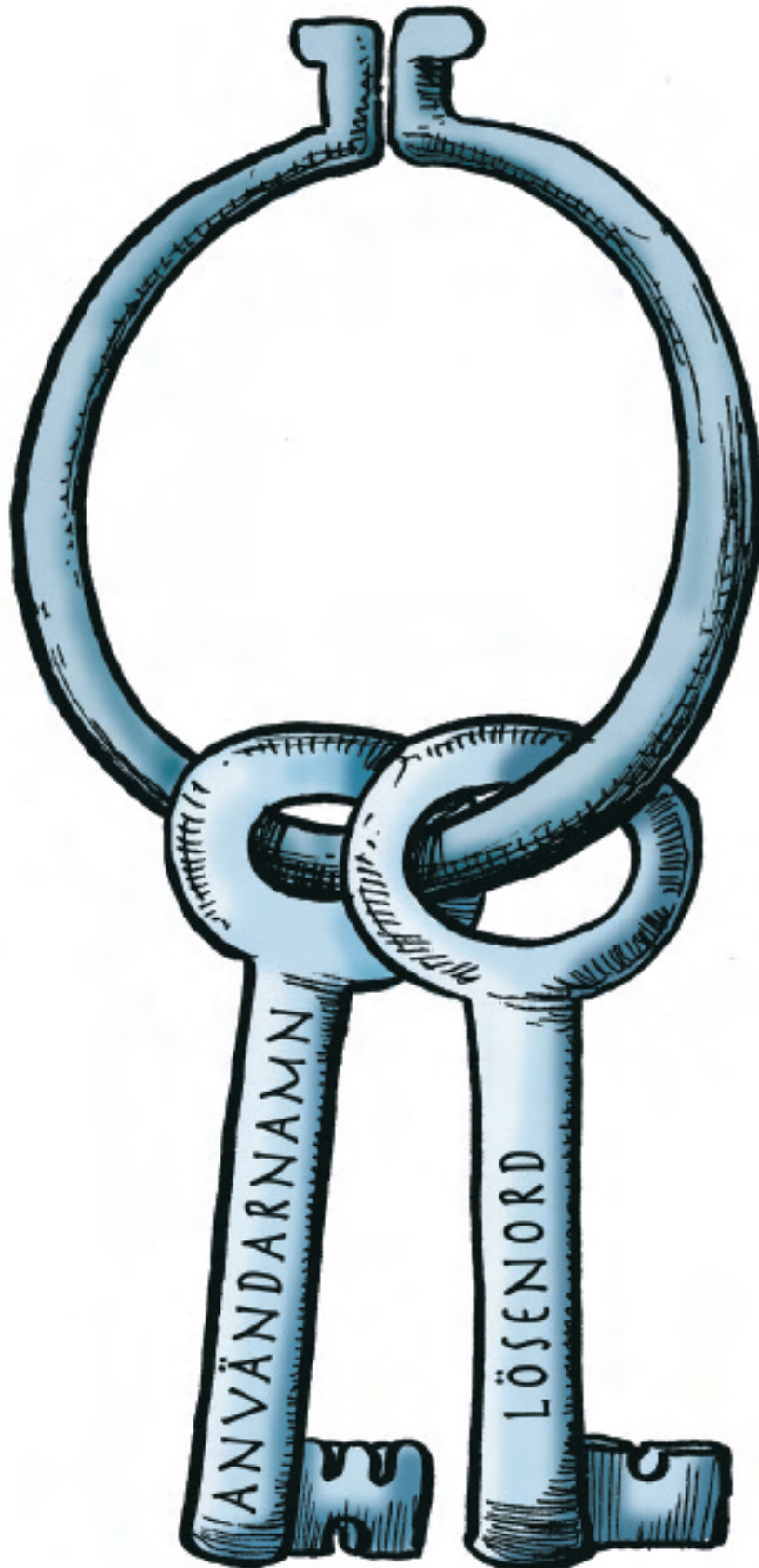
När du har läst igenom "Nät-säkra regler" och skrivit på användarkontraktet, har skolan rätt att kräva att du följer reglerna.

Reglerna i kontraktet måste följas. I annat fall kan din tillgång till utbildningsnätet komma att begränsas, helt eller delvis.

Behörighet

Behörighet

Behörighet skyddar dig

Behörighet att använda skolans datorer är ett förtroende som du får. Att få denna rättighet ställer samtidigt krav på dig. Du får inte låna ut din behörighet till någon annan. Du får inte heller använda någon annans behörighet för att gå in i skolans datasystem och utbildningsnätet.

Vad menas då med behörighet? Behörigheten kan jämföras med en nyckel – en nyckel som i det här fallet ger dig möjligheten att öppna dörren till datorn och nätverket. Denna "nyckel" består av två delar. Den ena delen är användarnamn, som kopplas ihop med den andra delen – ett eget lösenord.

Det är när de två delarna används tillsammans som de bildar behörigheten, som ger dig tillträde till olika delar i skolans datasystem, t ex till din hemkatalog och ditt e-postkonto. Eftersom din behörighet är personlig, måste du omedelbart anmäla om någon försöker pressa dig till att avslöja ditt användarnamn eller ditt lösenord.

Användaridentitet

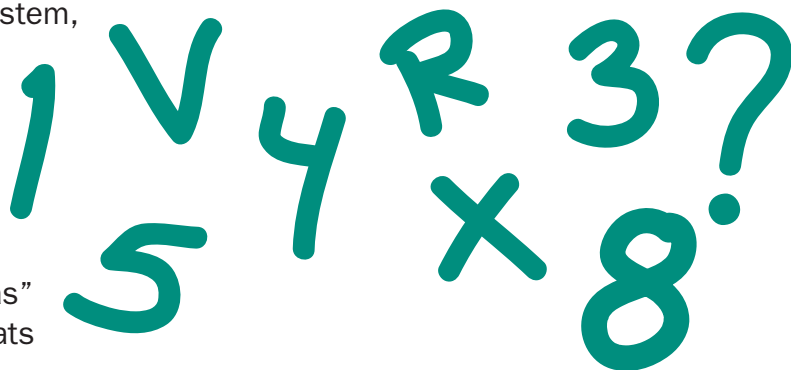
Ditt användarnamn är personligt, men inte hemligt. Ditt användarnamn består av 5 siffror. Däremot är själva lösenordet (se nedan) självklart hemligt för alla utom för dig. Användarnamn + lösenord bildar tillsammans din användaridentitet. För att skapa din användaridentitet och de konton som behövs för att ditt arbete vid datorn, används elevregistret som hanterar dina personuppgifter.

Lämna inte ut din användaridentitet

Eftersom din användaridentitet är personlig, ansvarar du själv för att den används rätt. Detta skyddar dig från att bli oskyldigt utpekad eller misstänkt om någon i klassen, eller någon annan, skulle missbruka datasystemet.

Om någon med hjälp av din användaridentitet försöker hacka sig in i skolans datasystem, är det du som riskerar att få skulden. Därför får du inte "låna ut" din användaridentitet och inte heller använda någon annans användaridentitet.

En användaridentitet får av säkerhetsskäl inte övertas eller "ärvas" från någon som ursprungligen tilldelats denna.

Behörighet

Lösenord

Ditt hemliga lösenord måste vara så uppbyggt, att det inte går att gissa sig till. Samtidigt ska inte lösenordet vara så krångligt, att det är svårt att komma ihåg och därför måste skrivas ned på en lapp (som någon kan komma över). Ditt "första" personliga lösenord, som kopplas till din användaridentitet, får du av utbildningsförvaltningen.

Det är viktigt att användaridentitet och lösenord inte är likadana. I så fall blir det alldeles för lätt att snabbt gissa ditt lösenord. Använd därför inte lättgissade lösenord, till exempel ditt förnamn eller efternamn, bilmärken, namnet på din hund eller katt eller andra namn som kan knytas till dig. Använd inte heller vanliga ord eller ordserier på tangentbordet av typen "qwerty" (de sex första bokstäverna på tangentbordet).

Konstruktion av säkra lösenord

Ett bra lösenord som i princip är omöjligt att knäcka, består av en blandning av minst sex bokstäver och siffror, gärna fler. Exempel på svårgissade lösenord är minnesramsor där man använder första bokstaven i varje ord. "Jag ska komma ihåg mitt lösenord". Lägg sen in till exempel 32, summan av åldern på dig och dina syskon. Detta ger kanske lösenordet jsk32iml. Använd din fantasi och konstruera egna ramsor som är lätta för dig att komma ihåg.

Byte av lösenord

När du första gången får din användaridentitet, kan av praktiska skäl det medföljande lösenordet vara ett tillfälligt, som andra personer känner till. Du får därför en uppmaning att byta lösenord när du har loggat in första gången.

Du kan byta lösenord när du vill. Misstänker du att någon annan känner till ditt lösenord, ska du givetvis byta direkt.

Bortglömt lösenord

Har du glömt bort ditt lösenord, kontakta ansvarig på din enhet/skola för att få hjälp.

Tänk på att efter sex felaktiga inloggningsförsök låses kontot i 30 minuter.

Säkerhet

Säkerhet

Ditt personliga ansvar

Som elev/användare har du ett personligt ansvar för att följa skolans regler vid användning av datorer och Internet. Du får därför inte använda skolans utrustning på ett sätt som skapar problem för andra. Du får inte heller försöka ta dig in (hacka) i andra datasystem eller skicka kränkande e-post.

Var rädd om din användaridentitet och ditt personliga lösenord. Se dem som värdehandlingar – som pengar – som du inte slänger omkring dig hur som helst. Skriv därför inte ned användarnamn och lösenord på en papperslapp eller i en bok, som andra lätt kan komma åt.

Så här loggar du in dig på nätet

För att logga in skriver du ditt användarnamn på tangentbordet. Därefter skriver du in ditt lösenord.

Otillåtet intrång är straffbart!

Det är självfallet förbjudet att försöka gå in i andras hemkataloger (mappar) och försöka öppna deras filer. På samma sätt är det inte tillåtet att medvetet förstöra hårdvara eller program. Det är också förbjudet enligt lag, att försöka hacka sig in i andra skolors, företags eller myndigheters datasystem. Sådana intrång eller försök till intrång är straffbara och polisanmäls idag så gott som alltid.

Din hemkatalog (mapp) är säker. Det betyder att varken dina kamrater eller lärare på skolan kan komma in i den. Men du ska vara medveten om att kommunens IT-tekniker kan gå in i din hemkatalog, om misstankar finns att du brutit mot skolans regler, Personuppgiftslagen (PUL) eller gjort något annat brottsligt.

De filer du sparar i datasystemet, t ex i din hemkatalog, sparas endast där under den tid då du är knuten till Utbildningsförvaltningen i Karlshamn. När du lämnat skolan raderas din mapp och innehållet i den.

Säkerhet

Du lämnar spår efter dig

Du ska vara medveten om att allt som görs i skolans datorer automatiskt loggas. Det innebär att vissa saker du gör går att spåra: Vad du har gjort i nätet, vilka webbplatser du har besökt, vilka filer du laddat ner och när detta skedde. Ingen kan läsa det du skriver, men däremot kan man följa vad du gör på datanätet.

Om ett dataintrång eller liknande kan spåras till dig – och du har lånat ut ditt användarnamn eller ditt lösenord till någon annan – hamnar du i en besvärlig situation. Det kan bli svårt för dig att bevisa att du inte är skyldig. Låna därför aldrig ut användarnamn och lösenord.

När du går ifrån datorn

Gå inte ifrån datorn när du är inloggad! Den kan användas eller missbrukas av andra som kan göra otillåtna saker i ditt namn. Tänk på att du kan få skulden!

Gör det till en god vana att alltid logga ur när du går ifrån datorn. Detta kan verka självklart, men många struntar tyvärr i detta – och får sedan problem!

Internet och publicering

Internet och publicering

Internet är inte ett enda datanät, utan en sammankoppling av ett mycket stort antal stora och små datanät över hela världen. Ingen vet exakt hur många de är. Näten som är kopplade till Internet drivs av olika företag och organisationer.

Det finns ingen central Internetmyndighet som håller reda på vilka som är anslutna. Därför går det inte alltid att säkert veta vem som är ansvarig för den webbplats du surfat till.

Visa hänsyn på Internet

Vanligt folkvett, att visa hänsyn och sunt förnuft gäller även på Internet. På andra sidan, när du chattar eller mejlar, sitter en människa. Om du inte vill att någon ska uppföra sig illa mot dig, uppför dig då inte illa mot någon annan.

Skicka inte vidare illasinnat skvaller, nedsättande kommentarer eller känslig information om personer. Visa tolerans i diskussioner, bemöt invändningar sakligt och ge dig inte in i regelrätta ordkrig. Allt du skriver kan läsas av andra. Skriv därför ingenting som du inte kan stå för. Tänk också på att du representerar Karlshamns kommuns skolor, vilket syns i din avsändaradress!

I grunden finns det ingen skillnad mellan gott uppförande på nätet och i vanliga livet. Förtal, mobbning, hets mot folkgrupp, sekretessbrott, skadegörelse, förfalskning, stöld och brott mot upphovsrätten är lika fel och oetiskt på nätet som i vardagslivet.

Tveksamma webbsajter

På Internet finns allt! Där finns väldigt mycket nyttig och seriös information, men också rent skvaller, ljug och falska uppgifter. Bland de miljoner användare som är uppkopplade på Internet eller driver olika webbplatser, finns det många med dunkla motiv. Värdera därför all information kritiskt.

De vanligaste falska syftena är personer som vill tjäna pengar på rent lurendrejeri och lura andra. Var alltid misstänksam mot uppgifter eller mejl av typen "Get Rich Quick" ("Bli rik snabbt") och liknande löften.

Det finns också de som vill skapa oro och skada andra genom falska rykten. De vill kanske hetsa och sprida hatpropaganda mot vissa grupper. Det finns mörka bakgator även på Internet. Undvik därför webbplatser som du inte kan lita på. Inte heller bör du uppsöka sajter som sysslar med tvivelaktig eller olaglig verksamhet, som sprider pornografi, rasism eller propagerar för våld och kriminalitet.

Nedladdning av filer

Var försiktig med att ladda ned filer från tveksamma eller okända webbplatser. Du måste ha klart för dig att filer med text eller data kan innehålla virus. Även om skolan har antivirusprogram i sina datorer, kan datavirus slinka igenom (Läs vidare i avsnittet om datavirus längre ner på sidan).

Ladda inte ned och installera gratisprogram som lockar med "häftiga" funktioner. Sådana program kan göra datorn både långsam och instabil. De kan också innehålla dolda spionprogram som letar igenom din dator och skickar iväg information.

Ladda heller aldrig ned program från sajter som du inte litar på eller som kommer från okända eller tvivelaktiga källor.

Webbpublicering

Om du och dina klasskamrater publicerar skoltidningar eller annan information på webben, finns det vissa regler som måste följas. Du får inte enligt svensk lag, skriva något som är kränkande och kan skada andra personer.

Du får inte komma med påståenden som är rasistiska eller nedsättande för etniska och religiösa grupper, andra kulturer och åldersgrupper. Texter får inte heller vara sexistiska eller könsdiskriminerande.

Tänk på att du inte får ladda ned och använda texter eller bilder från Internet hur som helst. För de flesta texter och bilder gäller upphovsrätt (copyright), om ingenting annat sägs. Du måste därför ha tillstånd för att använda texter och bilder. Mejla och fråga om lov! Det händer ofta att man får lov att använda material, när man talar om att det handlar om ett skolarbete.

Var försiktig när du lägger ut text och bilder på olika sajter på nätet. Har du en gång publicerat en bild, kan det vara svårt att få bort den igen från nätet.

Datavirus

Datavirus är, kort beskrivet, en typ av skadliga program som kan störa, skada eller slå ut en dator eller ett datasystem. Det speciella med datavirus är att de infekterar andra filer (kopierar in sig själva) och därmed sprider sig från dator till dator.

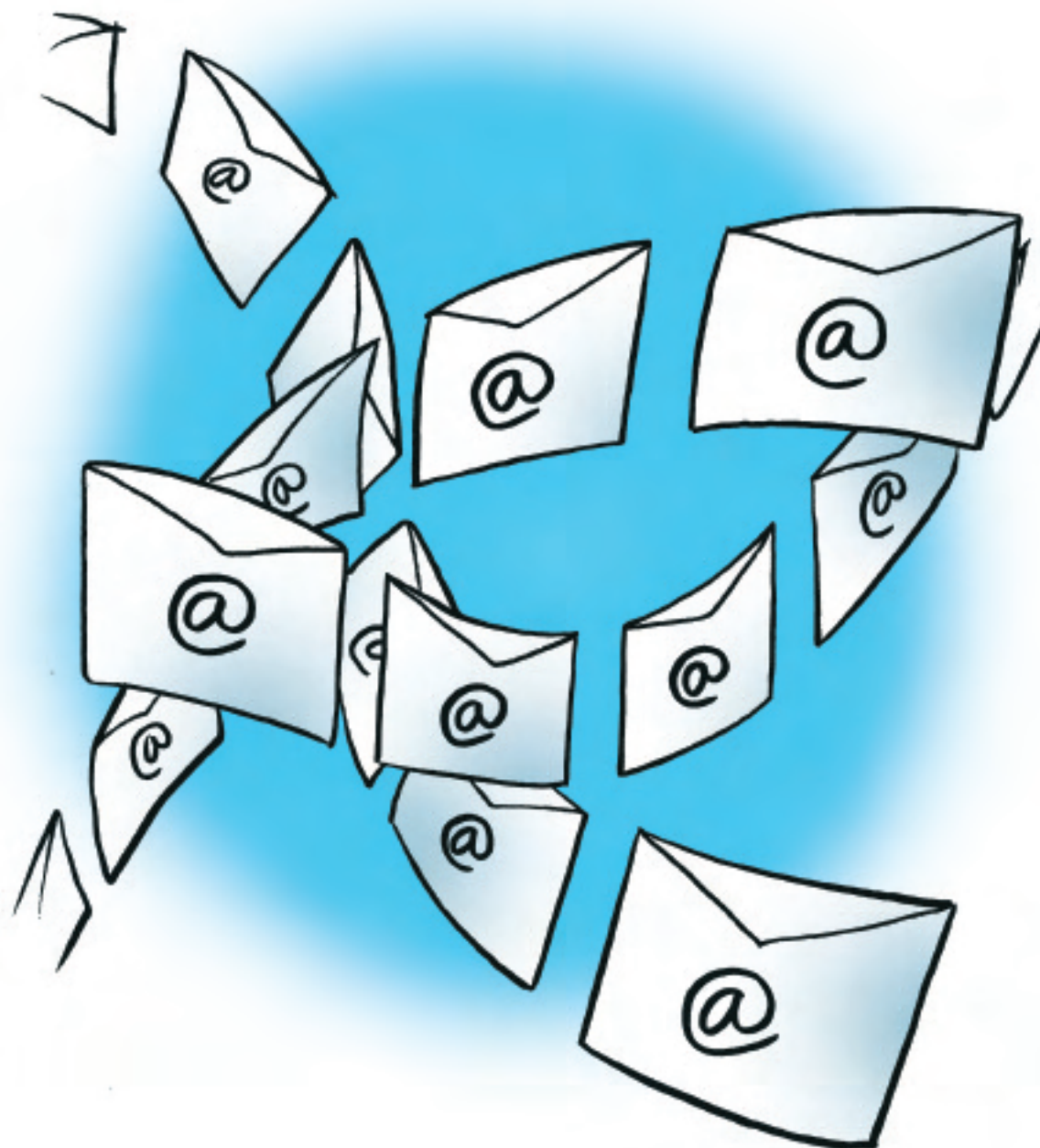

Virus kan smitta alla typer av program, textdokument och e-post. Andra namn på datavirus som gör vissa speciella saker, kan vara trojaner, maskar och "bomber".

Karlshamns kommun har skydd mot datavirus. Utbildningsförvaltningens antivirusprogram kontrollerar inkommande filer och e-post. Antivirusprogrammen uppdateras regelbundet för att skydda mot nya datavirus som dyker upp på nätet.

E-post och kommunikation

Regler för e-post

E-post, elektronisk post, via Internet är ett bekvämt sätt att skicka och ta mot meddelanden. Men du måste vara medveten om att e-post är som att skicka ett vykort med den vanliga posten. Informationen kan läsas av andra på väg genom nätet.

I Karlshamns kommuns utbildningsnät nät bildas e-postadressen av ditt förnamn och efternamn. Heter du Lisa Andersson blir din e-postadress lisa.andersson@utb.karlshamn.se. För att kunna skiljas åt, om det skulle finnas flera Lisa Andersson, läggs i så fall siffrorna 1, 2, 3 och så vidare till efter namnet. Då får alla en egen, unik e-postadress.

Din e-postlåda är personlig och ska bara användas av dig – låna aldrig ut den till någon annan! Räkna ändå med att innehållet kan komma att läsas av andra, även om detta inte är tillåtet. Skicka därför inte känslig information med e-post, eftersom den kan snappas upp och spridas vidare.

Tänk på att avsändaren av ett e-brev kan vara förfalskad – ibland för att lura dig eller "skoja" med dig. Lämna inte ut din e-postadress till vem som helst, eftersom du då riskerar att få massvis av reklam och skräppost (så kallad spam). Du riskerar också att få mejl från personer med oärliga avsikter.

Städa din brevlåda då och då och ta bort gammal e-post – så att den inte blir överfylld.

Var lite misstänksam mot inkommande e-post

När du läser e-post, titta alltid efter vem som är avsändare innan du öppnar själva breven. I listan ska varje brev visa åtminstone avsändare, mottagare, ärende (subject), datum och om det finns bifogade filer.

De flesta e-postsystem fungerar på följande sätt: Vem som helst kan skicka till vem som helst. Information skickas i klartext, utan kontroll av avsändare eller innehåll. Därför är det relativt enkelt att skicka e-post med förfalskad avsändaradress.

Datavirus i e-post

Datavirus är små program som har syftet att sprida sig och i en del fall förstöra. De flesta virus sprids idag via e-post. Var därför försiktig med att öppna e-post om avsändaren är okänd eller om ämnet eller ärendet verkar konstigt. Var också försiktig om mejlet har en bifogad textfil (xxxx.doc) eller programfil (xxxx.exe) som du inte har bett om.

Tänk på att även e-post från personer som du känner, kan vara smittad av datavirus.

E-post och kommunikation

Vissa virus sprids vidare med e-post via e-postprogrammets adressbok. Öppnar du den bifogade filen i det inkommande mejlet, plockar viruset automatiskt namn ur din adressbok och skickar mejlet, med virus, vidare till dina vänner och kontakter.

Skicka inte e-post hur som helst

När du skickar e-post, skriv inte alltför långt och skicka inte kopior kors och tvärs till alla dina kamrater. Även om du själv tycker att ett mejl är kul, är det inte säkert att alla är lika roade av innehållet.

Bifoga inte alltför stora (tunga) text- eller datafiler, som tar lång tid att överföra. Är mottagaren uppkopplad med vanligt modem som inte är så snabbt, kan telekostnaden för henne/honom bli ganska stor.

Känslig e-post

Det är enkelt att skicka vidare, eller som det heter vidarebefordra, e-post. Men kolla att avsändaren verkligen tillåter detta. Mejllet är kanske endast avsett för dig och ingen annan. Fundera också på vad mottagaren kommer att göra med mejlet – kommer mottagaren hantera innehållet på lämpligt sätt?

Även om din brevlåda är skyddad av ditt lösenord, så måste du alltid utgå ifrån att din e-post kan komma att läsas av andra, vare sig du vill det eller inte. Betrakta e-post som ett vykort som kan läsas av brevbäraren eller av någon som råkar få syn på det.

Skräppost (spam) växer snabbt

Så snart din e-postadress finns på Internet, kan du få oönskade brev med reklam, märkliga erbjudanden och annat skräp, så kallad spam. Var därför lite försiktig med att lämna ut din e-postadress till vem som helst.

Kedjebrev förekommer också på Internet. De är ofta olagliga och störande att få i e-postlådan. Får du ett brev som du uppmanas att skicka vidare, gör det inte! I vissa kedjebrev hotar avsändaren kanske med sjukdom och olycka. Tro inte på brevet! Rapportera istället omedelbart till din lärare eller nätverksansvarig.

Får du och dina kamrater ett stort antal nonsensbrev som fyller e-postlådorna, kan det handla om så kallad mejlbombning. Det är då troligen organiserat av någon hacker för att försöka slå ut e-postsystemet. Även sådana händelser måste du rapportera omedelbart.

Var försiktig när du chattar

Var försiktig med att alltför snabbt lämna ut information om dig själv, om du inte är säker på vem mottagaren är. Detta gäller speciellt om du chattar med någon och inte känner henne/honom. Pia, 12 år, kan i själva verket vara farbror Bosse, 47 år.

Det finns personer som är ute i skumma ärenden och därför låtsas vara någon annan. De kan försöka locka av dig namn, adress eller telefonnummer genom att lova olika saker. Om du råkar ut för konstiga mejl eller hotas av någon när du chattar, ska du omedelbart anmäla detta till din lärare.

Berätta aldrig för många detaljer om dig själv eller exakt var du bor. Ska du träffa någon ny bekantskap, ta med dig en kamrat eller en vuxen och välj gärna någon plats med mycket folk.

När du kommunicerar med andra, tänk då på att du representerar Karlshamns kommuns skolor, vilket syns i din avsändaradress! Även på andra sätt som inte är lika tydliga, kan det du gör spåras till Karlshamns kommuns utbildningsnät. Därför ska du i alla sammanhang tänka på att inte ge dig själv och Karlshamn dåligt rykte. Upptred istället så att vi alltid kan vara stolta över vår kommun med sitt fina utbildningsnät och fantastiska elever!

Nätsäkra regler

Hur du använder Karlshamns kommuns utbildningsnät

Karlshamns kommuns utbildningsnät – UTB, sammanbinder Utbildningsförvaltningens olika verksamheter: Förskolor, skolor, fritids, fritidsgårdar, gymnasiet, vuxenutbildning och bibliotek. Nätet ger även tillgång till Internet.

Utbildningsnätet ska vara en resurs för bland annat skolarbetet. Det ska ge elever, lärare och övrig personal möjlighet till en mångsidig kommunikation mellan skolorna i Karlshamns kommun, men också med övriga världen.

För att skydda användarna i utbildningsnätet mot obehag och kränkningar, samt för att garantera nätets funktion gäller följande regler och anvisningar.

Rättigheter...

...och skyldigheter

- Du har rätt att få information om hur skolans datorer får användas.
- Du har rätt att få veta vilka regler för IT-användning som gäller i din skola.
- Du ska veta hur Internet och e-post får användas.
- Du ska känna till reglerna om hur man får publicera uppgifter om andra personer på Internet (Personuppgiftslagen, PUL).
- När du har läst dessa regler, och godkänt det tillhörande kontraktet, så har skolan rätt att kräva att du följer dem.
- Du ska vara medveten om vad som händer om du inte följer reglerna.

Behörighet

- Skolan litar på dig och ger dig därför behörighet att använda de datorer som finns på skolan och behörighet till olika delar av utbildningsnätet. Det här är ett förtroende du får – ta ansvar för det och använd det väl!
- Din identitet i utbildningsnätet, din användaridentitet, är personlig och du ansvarar för att den används rätt.
- För att kunna skapa din användaridentitet och de nödvändiga konton som behövs för ditt arbete med datorn, används det elevregister som hanterar dina personuppgifter.
- Användning av nätet under falsk identitet eller anonymitet är inte tillåten. Alla användare måste därför vara inloggade med sin egen användaridentitet och ta ansvar för sina egna handlingar och åsikter.
- Ditt lösenord är personligt och ska hållas hemligt. Det får inte lånas ut eller medvetet avslöjas för andra.
- Behörighetskontrollen skyddar dig mot misstankar – om någon annan gör förbjudna saker på datorn eller i nätverket kan du inte bli misstänkt.
- Om du medvetet lånar ut din användaridentitet och ditt lösenord till någon som sen gör något olämpligt, är det du som kan få skulden.

Säkerhet

- Det är förbjudet att försöka ta sig in i andras hemkataloger (mappar).
- Om du måste gå ifrån datorn – logga ut! Om du lämnar datorn när du är inloggad på nätverket, kan andra göra något du sedan får skulden för.
- Du ska vara medveten om att allt som görs i utbildningsnätet loggas automatiskt. Har någon gjort något olämpligt kan systemansvariga alltså se vem som gjort vad.

Det är både olagligt och förbjudet att försöka hacka sig in i skolans eller andra organisationers datasystem. Detta räknas som obehörigt intrång i datasystem och kan polisanmälas.

- Det är också olagligt att:
  - medvetet förstöra hårdvara eller program som ingår i datasystemet.
  - medvetet förstöra eller radera filer för andra användare.
- Varken lärare eller kamrater kan gå in i din hemkatalog (mapp). Om misstankar finns att du brutit mot skolans regler, kan dock IT-tekniker gå in där.
- De filer som du sparar i datasystemet, t ex i din hemkatalog, sparas endast där under din skolgång. När du lämnar Karlshamns kommuns skolor raderas din mapp och innehållet i den.

Internet och publicering

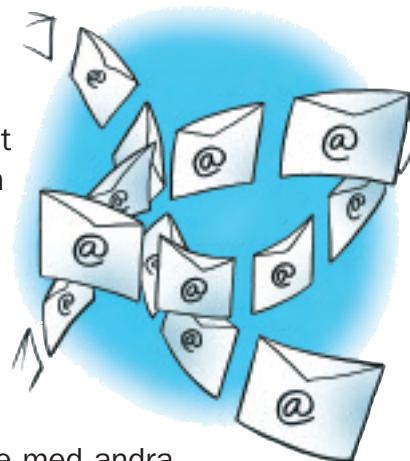

- Du är inte anonym på nätet, utan allt surfande på nätet kan spåras.
- Besök inte medvetet webbplatser som sysslar med tvivelaktig eller olaglig verksamhet, som pornografi, rasism, diskriminering eller kriminalitet.
- När du själv publicerar webbsidor får du absolut inte:
  - kränka andra personer, vare sig nu levande eller döda.
  - bedriva hets mot folkgrupp eller rasistisk propaganda.
  - lämna ut uppgifter om personer utan deras medgivande (PUL).
- Text och bilder som du laddat ned får vanligen inte publiceras fritt. Utgå ifrån att allt material är skyddat med andras upphovsrätt (copyright) och att tillstånd krävs.
- Du kan inte vara säker på, att det du en gång lagt ut på Internet går att ta bort. Det gäller både text och bild.

E-post och kommunikation

- Var försiktig med att lämna ut information om dig själv, till exempel när du chattar. Det här gäller särskilt om du inte är säker på vem den andra är. Pia, 12 år, kan i själva verket vara farbror Bosse, 47 år.

- Visa hänsyn och använd sunt förnuft i ditt umgänge med andra både när du chattar och skriver e-post:
  - visa respekt för andra.
  - gör inte påståenden som är nedsättande för kön, ras, religion eller för etniska grupper.
  - avstå från personangrepp.
  - om du själv är utsatt för personangrepp, så bör du meddela händelsen till en lärare.
- Din e-postlåda är personlig och ska bara användas av dig. När du skickar e-post – se ditt meddelande som ett vykort som kan komma att läsas av brevbäraren.
- Skicka inte känsliga uppgifter med e-post. De kan fångas upp av andra på vägen och användas fel.
- Självklart är medveten spridning av e-post som innehåller filer med datavirus förbjuden. Sådana handlingar betraktas som skadegörelse.
- E-postadresser är lätta att förfälska. Var extra försiktig med e-post som har konstiga adresser och rubriker. Sådan e-post kan innehålla datavirus.
- Skriv gärna texten kort och undvik att skicka med alltför stora filer som bilagor utanför utbildningsnätet. Sådana kan ta lång tid att ta emot med ett långsamt modem.
- Lämna inte i onödan ut din e-postadress till okända. Du riskerar då att få ta emot en stor mängd reklam, skräppost (spam) eller konstiga mejl.
- Rensa då och då bort gammal e-post som tar plats. Det gör brevlådan snabbare.